1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ[1]

Деркач В. В.

DOI: 10.53672/ej.4.2025.09[1] Check for updates

Реферат. Деркач В. В., аспірантка Академії праці, соціальних відносин і туризму, досліджує конституційно-правове забезпечення розвитку медіації в Україні, виходячи з того, що міжнародна концепція захисту прав людини дедалі більше відмовляється від суто каральної реакції на правопорушення на користь примирення й відшкодування шкоди. Мета праці полягає в окресленні правового поняття медіації в Конституції України та інших нормативних актах. Авторка зіставляє норми Основного Закону з положеннями Закону України «Про медіацію», що набрав чинності в грудні 2021 р. Принцип рівності сторін (ст. 4, ч. 5 ст. 8 Закону) вона виводить зі ст. 21 Конституції, добровільність медіації пов'язує з ч. 1 ст. 19, заборону медіації в спорах, що зачіпають права третіх осіб (ч. 3 ст. 3, ч. 3 ст. 21 Закону), – зі ст. 23, а режим конфіденційності й заборону допитувати медіатора як свідка – зі ст. 32 Конституції. Розглянуто превентивну медіацію в нотаріальній практиці, медіацію за участю судді та зарубіжний досвід (Німеччина, Фінляндія, Австралія, окремі штати США, обов'язкова досудова медіація в Італії) у зв'язку зі ст. 124 Конституції про можливість обов'язкового досудового врегулювання спору. Окремо проаналізовано статтю 222-1 КЗпП України «Врегулювання трудових спорів шляхом медіації», а комісії з трудових спорів (ст. 223, 224 КЗпП) Деркач В. В. вважає прообразом сучасної медіації. Медіацію за участю неповнолітніх обґрунтовано через ст. 52 Конституції, ст. 3 Конвенції про права дитини та ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства»: участь дитини з урахуванням обсягу її дієздатності, на думку авторки, забезпечує найкращі інтереси дитини й має виховний ефект. Наведено три моделі медіації залежно від ролі медіатора, а також погляди Н. А. Мазаракі та К. С. Токарєвої, зокрема на медіацію як інструмент запобігання конфліктності в політичній сфері. Висновки стосуються медіаційної угоди: авторка вважає її законодавче визначення повним і пропонує ухвалити окремий Закон України «Про медіаційні угоди» з галузевими особливостями їх укладення. Праця корисна юристам, медіаторам і науковцям, які досліджують альтернативні способи вирішення спорів.

Ключові слова: медіація, конституційно-правове забезпечення, Конституція України, Закон України «Про медіацію», принципи медіації, медіатор, медіація за участю неповнолітніх, трудові спори, конфіденційність медіації, медіаційна угода.

Constitutional and Legal Framework for the Development of Mediation in Ukraine

Derkach V. V.

Abstract. Derkach V. V. examines how the Constitution of Ukraine supports the development of mediation, starting from the observation that the international human rights framework is moving away from purely punitive responses towards reconciliation and reparation of harm. The paper aims to clarify the legal concept of mediation in the Constitution and other legislation and compares constitutional provisions with the Law of Ukraine "On Mediation", in force since December 2021. The author

links the equality of the parties to Article 21 of the Constitution, voluntariness to Article 19(1), the ban on mediating disputes that affect third parties to Article 23, and confidentiality, including the prohibition on questioning a mediator as a witness, to Article 32. Preventive mediation in notarial practice, judge-assisted settlement and foreign experience (Germany, Finland, Australia, several US states and mandatory pre-trial mediation in Italy) are discussed in connection with Article 124 of the Constitution, which permits a mandatory pre-trial dispute settlement procedure. The study also covers Article 222-1 of the Labour Code on mediation in labour disputes and treats labour dispute commissions as a historical prototype of mediation. Mediation involving minors is grounded in Article 52 of the Constitution, Article 3 of the UN Convention on the Rights of the Child and the Law "On Childhood Protection"; the author argues that a child's participation, with due regard to legal capacity, serves the child's best interests and has an educational effect. Three models of mediation defined by the mediator's role and the views of N. A. Mazaraki and K. S. Tokarieva are reviewed. The author considers the statutory definition of a mediation agreement complete and proposes a separate law "On Mediation Agreements" with sector-specific rules.

Keywords: mediation, constitutional framework, Constitution of Ukraine, Law of Ukraine On Mediation, principles of mediation, mediator, mediation involving minors, labour disputes, confidentiality, mediation agreement.

Першоджерело: *Деркач В. В. Конституційно-правове забезпечення розвитку медіації в Україні. Часопис Київського університету права. 2023. № 1. С. 56–60.*[2] *Реферат оприлюднено на сайті 20.05.2023; у номері — 31.08.2025; DOI:* ***10.53672/ej.4.2025.09***[1].

References

1. Derkach V. V. Konstytutsiino-pravove zabezpechennia rozvytku mediatsii v Ukraini [Constitutional and Legal Framework for the Development of Mediation in Ukraine] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 4 (58). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.4.2025.09. URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/9013-derkach-v-v-konstitutsijno-pravove-zabezpechennya-rozvitku-mediatsiji-v-ukrajini-v-v-derkach-chasopis-kijivskogo-universitetu-prava-ukrajinskij-naukovo-teoretichnij-chasopis-2023-1-s-56-60 (onovlena versiia vid 09.11.2026). [in Ukrainian].

2. Derkach V. V. Konstytutsiino-pravove zabezpechennia rozvytku mediatsii v Ukraini [Constitutional and Legal Framework for the Development of Mediation in Ukraine]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. 2023. № 1. S. 56–60. URL: https://drive.google.com/file/d/1IS1T9wv-BAsWm970DbwTQzTwP9Hj3E3Es/view (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].